

Kreppan er ikki avhæsað

Tí útflutningstöluni eru ikki vaksin. Vit skulu ikki fyrigykla fólki nakað - og mugu ikki endurtaka mistökini frá 80'unum, tá vit tóku vinn- ingin upp á forskot. Tað sum nú um ræður, er at fáa landinum egna leiðslu aftur, sigur Helena Dam á Neystabø, nú Sjálvstýrisflokkurin hevur landsfund

EIRIKUR LINDENSKOV

Hetta vikuskiftið hevur tann síðsti av landsstýrisflokkunum, Sjálvstýrisflokkurin, landsfund. Fundurin verður í bygdarhúsinum í Leirvík.

Vit hava vent okkum til formannin í flokkinum, Helenu Dam á Neystabø, og spurt hana, hvørji verða høvuðsmálini á fundinum.

- Samstarvið í samgonguni verður sjálvandi óvalla á skránni, og tá fara vit eisini at vísa á, at alt hetta tosið um, at kreppan er avhæsað, má og skal takast við fyrivarni. Vit fara ikki at fyrigykla fólki, at kreppan er av - samstundis sum útflutningstöluni ikki vaksa, sigur Helena Dam á Neystabø.

- Men vit fara at royna at vísa á, hvussu vit kunnu fáa vinnuna aftur í gongd og á tann hátt skapa fleiri arbeiðspláss.

Vitjan úr Íslandi

Eins og flestu aðrir flokkar, so hevur flokkurin eisini fremmanda vitjan til landsfundin.

- Men vit hava valt at gera ørvísi enn hinir flokkarnir. Vit hava ikki boðið nøkrum donskum ráðharra, men íslenska heilsumálaráðharranum, Ingibjörg Palmadóttir úr Framsóknarflokkinum. Hetta gera vit fyrri at vísa, at vit eisini skulu samarbeiða við granna okkara fyrri vestan, sigur Helena Dam á Neystabø.

Sjálvstýrisflokkurin og íslendski Framsóknarflokkurin hava ikki nakað formelt samstarv, men báðir eru við í miðbólkinum í Norðurlandaráðnum, har nógvir aðrir so nevndir miðflokkar eisini eru við - eitt nú teir Radikalu og Vinstri í Danmark, og eisini Sambandsflokkurin í Føroyum.

Lokalfeløg um alt landið

Hóast Sjálvstýrisflokkurin ikki er serliga stórir og tí ikki hevur verið umboðaður í øllum valdørum í fleiri mannaminni, so hevur flokkurin kortini lokalfeløg í øllum valdørum.

- Tey mest virknu eru tó felagið í Havn, í Eysturoy

og í Klaksvík. Felagið í Norðstreymi virkar eisini væl, eins og øll hin feløgini upp á sín vis virka meira og minni væl, sigur Helena Dam á Neystabø.

- Flokkurin er skipaður við einum landsfelag, og tað er hetta landsfelagið sum skipar fyrri landsfundinum. Vald verður ein landsnevnd við trimum fólki, sum ikki eru millum tey fólka- valdu. Formaður í landsfelagnum er Dánjal Petur Lamhauge. Hinir limirnir eru Schuman Hansen í Klaksvík og Hans Jacob Hermansen í Havn.

Málið um Lassa Klein avgreitt

Sjálvstýrisflokkurin hevur eisini verið fyrri broyting- um seinnu árin. Fyrrverandi formaður floksins, Lasse Klein tók seg úr flokkinum beint fyrri síðsta val. Hann tók ikki undir við figgjarpolitikkunum, sum samgongan hevði sett sær fyrri at føra.

- Hetta málið er útbet- terað í flokkinum - og tað er greitt, at Lasse Klein ikki er koyrdur úr flokkinum, sum fleiri vilja vera við. Hann fór, tí vit onnur ikki góðtøku, at flokkurin soleiðs bakkaði undan ábyrgd.

Vit spurdu eisini Helenu Dam á Neystabø, um ein orsök til hetta skráðlið ikki kundi vera, at hon sjálv kom úr Javnaðarflokkinum yvir í Sjálvstýrisflokkin og so-

leiðis tók formanssessin frá Lassa Klein.

- Nei, hási málini hava einki við hvørt annað at gera. Sjálv var eg ongantíð serliga virkin í Javnaðarflokk- inum, hóast eg var limur í Javnaðarflokkinum. Eg gjørdist formaður í Sjálvstýrisflokkinum tá Lasse Klein í 1993 gjørdist ting- formaður.

Fáa landið í egna leiðslu størsta málið

Vit spurdu eisini Helenu Dam á Neystabø, hvat hon heldur vera størsta málið hjá samgonguni at arbeiða við.

- Størsta málið er sjálvandi at skipa soleiðs fyrri, at vit aftur fáa landið í egna leiðslu. Tað er búskaparlaga sera vágíð at siga, at kreppan er avhæsað. Tí leggja vit sera stóran dent á at hækka útflutningin.

- Tað er eingin orsök til at endurtaka mistökini frá 80'unum, tá vit tóku vinn- ingin upp á forskot.

Ikki í skugga sambandsins

Vit spurdu eisini, um formaður Sjálvstýrisflokksins er samdur við teimum, sum siga, at Sjálvstýrisflokkurin í landsstýrinum er alt ov nógv saman við Sambandsflokkinum - so nógv, at hann kanska stendur í skugga sambandsins.

- Nei, tað haldi eg ikki er rætt. Eg haldi at flokkurin væl megna at markera seg í landsstýrinum. Hetta eru

meira søgur enn veruleiki, sigur hon.

- Men tað kann vera, at vit ikki megna nóg væl at markera okkara sjálvstýris- sjónarmið. Har haldi eg, at Javnaðarflokkurin - ella í hvussu er partar av honum - eru nógv meira sambands- sinnaðir, enn Sjálvstýris- flokkurin.

- Sjálvstýrisflokkurin er ein sjálvstýrisflokkur, men vit leggja sera stóran dent á fyrst at skapa búskaparlaga grundarlagið, áðrenn vit kunnu taka loysing frá Dan- mark.

- Og ein annan sera týd- ingarmiklan lut hava vit í hesi samgonguni, sigur Helena Dam á Neystabø. Vit eru sera avgjörd í ES-máli- num - og fara undir ongun umstøðum at taka undir við ES-limaskapi. - Vit eru trygdin fyrri at Føroyar verða auttan fyrri ES, sigur formaður Sjálvstýrisflokksins avgjörd.

Kundu hugsað okkum málagn

Vit spurdu Helenu Dam á Neystabø, um Sjálvstýrisflokkurin, eins og Sam- bandsflokkurin nú ger - tekur undir við, at lógtíngið veitir politisku flokkunum pengar til politiska upplýs- ing, og um flokkurin hevur í hyggju at lata upp eina floksskrivstovu.

- Vit hava ikki sæð okk- um før figgarliga fyrri at lata upp floksskrivstovu. Men eg haldi, at um vit vilja hava politiska kjakið á einum rimilugum støði, so er tað rætt, at lógtíngið veitir flokkum stuðul. Men um stuðulin skal brúktur til blaðutgávu, tað er meira iv- asamt. Men vit kundu hugs-

Helena Dam á Neystabø

að okkum aftur at fingið eitt málagn, og tí eru vit á- hugað í tí triflokkablaðnum, sum hevur verið upp á tal, men tað er enn ongan veg komið.

Flokkurin 90 ár

Hóast Sjálvstýrisflokkur- in formelt ikki varð stovna- ður fyrr enn í 1909, so rokna fólk hann kortini at vera frá tí at vit finga floks- býti á tungi í 1906. Tí fer flokkurin seinni í ár helst eisini at skipa fyrri einum 90 ára haldi.

- Flokkurin var m. a. stovnaður upp á at varðveita føroyska mentan, mál og siðarv. Hetta leggja vit í dag eisini sera stóran dent á, og hetta fara vit úttan íva eisini at umrøða á lands- fundinum, tí tað er ongantíð so neyðugt, sum í dag, sigur Helena Dam á Neystabø.

- Men stutt vil eg at enda siga, at Sjálvstýrisflokkurin altíð vil vera har, sum flokk- urin kann fáa ávirkan. Bara at sita í andstöðu fær ikki tí í nakað, vit vilja ávirka og finna úrslit - men tað kann kosta, sigur Helena Dam á Neystabø at enda.

Sjálvstýrisflokkurin oftast verið í landsins stýri:

Minstur - men størstu ávirkan

Hóast Sjálvstýrisflokkurin hevur ver- ið av minstu flokkum á tungi síðan skráðlið í 1936, tá menn fóru úr flokkinum og stovnaður Fólkaflokkin, er Sjálvstýrisflokkurin tann flokkur, sum hevur sitið longest í landsstýri- num.

EIRIKUR LINDENSKOV

Seinasta leygardag numu vit eitt sindur við søgu Sam- bandsflokksins. Hann verður í ár 90 ár. Næst elsti flokk- urin í Føroyum er Sjálvstýris- isflokkurin. Hesir báðir flokkar vóru teir fyrstu flokkarnir, sum vóru um- boðaðir á tungi, tá vit í 1906 finga floksbýti á tungi.

Hóast Sambandsflokkur- in varð stovnaður sama árið, er heldur óvist nær Sjálv- stýrisflokkurin formelt er stovnaður, men tað sigst vera í 1909. Tað sigst, at tey, ið stovnaðu flokkin kanska ikki vóru so fegin um at

skulu skipa seg í flokk - bara tí at sambandsmenn gjørdur tað.

Kortini hava Sambands- flokkurin og Sjálvstýris- flokkurin ikki verið so ó- samdir í at varðveita ríkis- felagsskapin. Munurin mill- um flokkarnar hevur heldur verið av hugsjónarligum uppruna. Meðan sambands- menninir hava verið konser- vativir, hava sjálvstýris- menninir verið liberalir, fyrri ikki at siga radikalar.

Størsti framherji sjálv- stýrismanna í 1906 var Jó- annes Paturson bóndi í Kirkjubø. Hann heitti longu á jólafundinum í 1888 - tá

hann einans var 22 ára gam- al - á Føroya Fólk um at lata útnyrðingina færa alt út- lændskt av landinum sum sápublòðru. Hetta var á til- tikna jólafundinum, tá Ras- mus Effersøe læs yrkingina hjá Jóannes bónda, sum sjálvur ikki hættaði sær at lesa.

Sum fólkatingsmaður mælti hann seinni til, at stuðulin til Føroya varð lat- in sum blokkstuðul, og at føroyingar sjálvir skuldu kunnu krevja inn skattin.

Leingi høvdu føroyingar einans tveir flokkar at velja ímillum. Ikki fyrr enn í 1928 kemur tann tróði flokk- urin á ting - Javnaðarflokk- urin. Men í 1936 verður tann fjórði flokkurin - Vinn- uflokkurin stovnaður. Hesin var mótpólur Javnaðar- floksins, og stutt tíð gekk, til stórir partur av Sjálvstý- risflokkinum legði saman við Vinnuflokkinum og so varð Fólkaflokkurin stovna- ður. Hann kom fyrstu ferð

á ting við valið í 1940.

Nú fór at ganga illa hjá Sjálvstýrisflokkinum. Við valið í 1936 fekk flokkurin 34,2% og fekk 8 mans valdar. Í 1940 reykt hann niður á 16,7% og fekk tá 4 mans valdar. Í 1943, tá vit aftur høvdu lógtingsval fekk flokkurin bara 10,3%, og tá fekk flokkurin ongan ting- mann valdan. Við valið í 1945 fekk flokkurin heldur ongan mann valdan.

Saman við Javnaðar- flokkinum

8. novem ber 1946 - beint eftir fólkaatkvøðuna um loysing - var aftur lógtings- val. Tá stillaði Sjálvstýris- flokkurin ikki upp. Sjálvstýrismenn stillaðu upp saman við Javn- aðarflokkinum, og tá valið var av, hevði Javnaðar- flokkurin fingið seks mans valdar - tveir teirra boðaðu eftir valið frá, at teir umboðuð Sjálvstýrisflokk- in.

Síðani tá hevur Sjálvstýr- isflokkurin staðið í stað - kvinkað eitt sindur upp og niður. Mestu tíðina hevur flokkurin havt tveir mans, men við valið í 1966 gekk so mikið illa, at bert ein maður varð valdur. Tað var ein tá óroyndur maður í pol- ititíki, Hilmar Kass, sum ikki lat seg stilla upp aftur við valið í 1988.

Men sjálvstýrisflokkurin hevur kortini havt ávirkan. Hann er tann flokkur, sum hevur sitið longest í lands- stýrinum - í útvið 35 ár. Havandi í huga, at heima- stýrislógir er 48 ára gomul, so hevur flokkurin verið serliga væl umboðaður.

Hetta hevur sjálvandi sína orsök. Áðrenn stýrisskipan

in í fjør varð broytt, skuldi ein samgonga hava meirilutan í tinginum aftan fyrri seg. Tá finga teir smærre flokkarnir avgerandi orðið, tá landsstýri skuldi veljast. Í dag er øðrvísi, og hava vit nú eitt landsstýri, sum ikki hevur meiriluta tingsins aft-

So nógv ár hevur Sjálvstýris- flokkurin verið í landsstýri

Lógtingsvalskeið

1948 - 50 2 ár

1954 - 58 4 ár

1958 - 62 4 ár

1962 - 66 4 ár

1966 - 70 4 ár

1970 - 74 4 ár

1980 - 84 4 ár

1984 - 88 4 ár

1988 - 89 1 ár*)

1993 - 94 1 ár

1994 - 2 ár

*) Flokkurin tók seg úr samgonguni millum Fólkaflokkin, Tjóðveldisflokkin og KrF. Ósemja var m. a. um, hvørt Studentaskúlin í Eysturoy skuldi liggja í Gøtu ella á Kambsdali.